

**Povídání s Alešem Březinou**

**Ladislav Hejdánek**

◆ rozhovor, česky, vznik: 4. 1. 1990 ◆ poznámka: na kazetě poznámka „u nás“ (není zřejmé, zda v Praze, nebo v Písku)

◆ interview, Czech, origin: 4. 1. 1990

## **Povídání s Alešem Březinou [1990]**

*[strojový, neredigovaný přepis – model Gemini 3 (flash/pro) – únor 2026]*

--- (s1\_cleaned.flac) ---

Jiný hlas: Možná pokud by to mělo být do toho bratrovstva, tak jestli bys na začátek mohl říct, za jakých podmínek a kdy jsi odjížděl.

Já jsem odjížděl v roce 1980, 17. října, čili 364 dnů potom, co jsem byl propuštěn z kriminálu. Z kriminálu jsem byl propuštěn 18. října 1979 a seděl jsem za to, že jsem odmítl nastoupit ozbrojené síly neboli takzvané Československé lidové armády.

Jiný hlas: A ty jsi seděl dva roky?

Dva a půl roku jsem seděl. Seděl jsem na Pankráci, v Litoměřicích a v Bořicích. To bylo v době, kdy seděl taky Matula. František Matula vlastně byl první, který byl odsouzen. Ta situace vypadala tak, že on měl nejprve soud v Praze na Pankráci u obvodového vojenského soudu pro Prahu a tehdy došlo k takové kuriózní věci, že prokurátor mu navrhl podmíněčný trest, advokát se proti tomu nebránil a soudce celou věc přiklepl. Prokurátor tehdy byl doktor Kozák, soudce byl doktor Molten a advokát byl doktor Moty. Během doby však někdo nahoře začal šťourat do celého případu a zjistil, že tento případ vlastně nevěděli, jak s tím dál, protože tady byl člověk na svobodě, který vlastně odmítl nastoupit vojenskou službu. Nařídili přešetření celé věci, což se stalo v červnu roku 1976 u nejvyššího vojenského soudu a nejvyšší vojenský soud okamžitě změnil rozsudek na dva roky nepodmíněně. František Matula vyšel z vězení v roce 1978 a v roce 1979 odešel do Rakouska.

Jiný hlas: Ty jsi vystudoval fakultu Komenského, víceméně známou...

To je vám známo velice špatně, protože nejdřív je potřeba se kouknout na historii fakulty v letech 1967 až 1972, protože pak už jsem nebyl součástí fakulty. V roce 1971 došlo k prvním perzekucím proti církvi a jeden z nich byl tady Láďa Hejdánek, tak ten by o tom mohl povědět přesněji. To bylo tehdy, když zatkli T. B., Mirka Duse, kurátora Nováka a ještě několik starších.

Jiný hlas: Ale ve vazbě jste byli vy tři a ještě někdo, ne? Já mám dojem, že jste byli čtyři ve vazbě. Jirka Jirásek, Šustr... Tohle by Láďa odpověděl, tuhle věc by věděl daleko líp než já.

Hejdánek: Ovšem tady je potřeba říct, že tenkrát došlo k... to byly velmi široké represe a byly spjaté s jakousi iniciativou několika lidí a hlavní osobou tam byl Tesař, historik.

Jiný hlas: Ján Tesař.

Hejdánek: Ano. Rozmnožili takový leták upozorňující, že u nás není volební povinnost žádná a že lidé se tedy mohou svobodně rozhodnout, zda volit půjdou, nebo nepůjdou. To bylo těsně před volbami.

Nicméně nějakým způsobem od samého začátku to policie věděla, takže sledovala lidi, kteří v tom byli činní, a vysledovala také, že v kontaktu s Tesařem byl Mirek Dus a že ten přišel k nám. V té době, když byl u nás, byl odposloucháván telefon. Oni to sledovali, aby těch lidí bylo co nejvíc, místo aby to zarazili. Tehdy bylo zatčeno asi dvě stě lidí, většina byla propuštěna, nicméně řada dostala dost tvrdé tresty, pět šest let.

Z něčí iniciativy jsme byli naprosto na okraji, mělo dojít k vytřídění jedné skupiny křesťanů, aby se demonstrovalo, že tam taky máme podzemí křesťanské. Ta věc vypadala naprosto absurdně, protože k nám přišel Mirek Dus, to jsem vlastně ještě nikde nevykládal, krátce předtím, než jsem odcházel do *Památníku písemnictví* na noční službu, kde jsem dělal nočního vrátného. Stačil jsem mu akorát říct, když zavedl na tu záležitost řeč a jestli náhodou bychom mu mohli taky trochu pomoci...

Jiný hlas: Tam šlo spíš o jinou otázku, že Mirek se do toho vlastně dostal trošku proti své vůli a ten kufr se ocitl na církevní půdě, aby ho schoval.

Hejdánek: Vnutil mu ho ten Tesař a Mirek nevěda, co s tím udělat, ho donesl k Novákovi do bytu. Novák ovšem, to byl kurátor vršovický, nevěděl, co v tom kufru je. Mirek mu to neřekl, jenom to tam prostě složil, aby to někde bylo. Pak se přišel poradit, co se s tím dá dělat. My jsme taky nevěděli, že to je plný kufr. Tohle nepřinesl nic, jenom to řekl. Já jsem se chystal odejít a řekl jsem mu: „Hele, ty seš jednou farář a takovéhle věci nemáš dělat, to máš nechat na nás.“ A tím pádem jsem řekl: „Tak něco přines a my s tím

něco uděláme.“

Jenomže jsem odkráčel, a poněvadž Heda zůstala doma sama, zavola jsem ještě už z *Památníku Jirku Jiráska*, svého starého spolužáka ze střední školy, právníka, o němž jsem se dozvěděl, že má hlavu na pravém místě, což byl trochu omyl. Řekl jsem mu, aby přišel k nám, že tam já nejsem, ale že Heda něco od něj potřebuje. On tam přišel a tam se domlouvali. Mezitím Mirek ještě přišel a přinesl tam pár desítek těch letáků, přičemž já žádný ten leták nečetl. Víím jenom od Mirka, jaký je tam zhruba obsah, a to se mi zdálo, že je v pořádku.

Jenže všechno bylo odposloucháno, takže někdy v jedenáct hodin – a já jsem tam tehdy nebyl přímo ve vrátnici, nýbrž tam byla výstava jakýchsi japonských miniatur, tak jsem byl v jednom velmi odlehlém místě v té věžičce tam postraně. Byl jsem tam zašperovaný za několika zamčenými vraty, a ještě navíc tam něco šlo špatně zavírat, tak ty poslední dveře byly na řetěz. Najednou telefonát z vrátnice, že mě hledají nějakí páni. Já jsem říkal: „To se nedá nic dělat, já tady jsem.“ Oni si vzali telefon a říkali, že jsou ze *Zamini*, že potřebují se mnou něco dojednat narychlo. Ze *Zamini*, to jest ministerstvo zahraničí. No a já jsem říkal, že bohužel, že mám službu a tak, a oni říkali, že ať jdu, tak jsem šel. Nakonec jsem teda opravdu tam zavřel věci a v bačkorách tam po těch parketách naleštěných jsem chodil po těch... a vyšel jsem ven a tam mě hned teda zmákli a odvezli mě. A to k nám do Slovenské ulice. Mezitím udělali nějakou šťáru v památníku, no a protože tam byli přesvědčeni, že se něco hrozného děje, tak jim ukázali špatnou skříňku, takže oni tam našli nějaké staré papíry a to vůbec ta skříňka vůbec nepřišla k otevření. A mě přivezli domů a sebrali mě klíče. Já jsem odmítl, jsem říkal: „To tam máte co dělat, tak dělali, jaký mají.“ Oni neměli ani povolení na domovní prohlídku, ani nic. Nicméně mě teda sebrali klíče a ono to nešlo ale otevřít ještě, protože nějak jsme to měli tak zařízený u nás, že jenom zevnitř to jde, když je klíč ve dveřích. No ale zazvonili a samozřejmě moje žena každému otevře, zejména fízlům. Takže vtrhli dovnitř, no a hned prořezávali odcházejícího Jirku Jirásku, kterej měl asi osm nebo kolik obálek nadepsaných. To byl úplně trapas přímo. Asi osm, možná i míň obálek měl v náprsní kapse kabátu, kterej už měl na sobě a akorát odcházel, že? A žena měla pár ještě nadepsaných na stroji na stole a ještě připravené něco teda strojit tam a tak. Tak to se všechno jako *corpus delicti* hned zabavilo a rozsadili nás každého do jednoho rohu místnosti a pak přijeli a odvezli mě, pak odvezli Jirku Jirásku. No a ženu neodvezli, protože čtyři děti tam ještě byly a koukaly, co se děje.

No a teď oni z nás chtěli udělat tu náboženskou skupinu, takže museli aspoň jednomu dát podvracení, poněvadž jinak kdyby to bylo z toho pobuřování, tak každěj patří na obvod. Aby z nás udělali náboženskou skupinu, tak Mirek dostal podvracení, což byla naprostá absurdita, ale to je celkem fuk. No a tím pádem jsme byli u vnitra. Nicméně z tohoto plánu sešlo, takže oni pak nejeli po téhle linii, že to je náboženská skupina. Nicméně už jsme patřili k sobě a on měl to podvracení a tudíž dostal nejvíc, tedy 15 měsíců a musel to jít pak ještě... nedostala se na něj amnestie tenkrát, poněvadž se tenkrát vztahovala asi na dvanáct lidí a mezitím na mě a bohužel ne na Jirásku. Protože moje žena a Jirásek dostali podmínku, kdežto já jsem dostal devět ostrých. Ovšem bylo to pobuřování, takže se to na mě vztahovalo, takže jsem měl odsezeno jenom pět a půl vazby a do kriminálu jsem nešel. Kdežto Mirek dostal 15 měsíců, což je malý rozdíl, nicméně to bylo nikoliv pobuřování, leč podvracení, tudíž musel to jít do kriminálu dosloužit, poněvadž se na něj amnestie nevztahovala.

Tak takhle vypadá ta situace. Ten plán se změnil. No a ještě možná jedna zajímavost, já nevím, co to vlastně k čemu má bejt, jsou to spíš takové plky, které můžete pak vyřadit.

Jiný hlas: Zkrátit to můžem.

Hejdánek: Jo, že při tom odvolacím soudu samozřejmě jsme se odvolali, když jsme byli odsouzeni. Při tom odvolacím soudu, že já jsem furt provokoval. Já jsem na tom totiž byl ohromně, poněvadž já jsem tvrdil zaprvé, že jsem odsouzen za něco, co jsem neudělal, a co kdybych udělal, tak by nebylo nic proti zákonu. No ale takhle to jako... No a Dojčárová, která tam byla při tom odvolacím soudu, ta se tam tak rozčílila z toho, jak já jsem tam řádil, že zavolala hned zřízence z pankrácké věznice, že nás oba odvede. A to oba pochopitelně, protože i Mirek, i když byl mírnej, tak ho museli odvézt. No a pak přinesl advokát

můj zprávu. Nejdřív přinesl zprávu, že zavolala a že mám všechno z kapes vyndat a dát své ženě, protože už odtamtud neodejdem. No a pak se ukázalo, že jsme odtamtud odešli a on mezitím zjistil, že ona když si to ještě nechávala schválit, tak dostala vynadáno, že zrudla při telefonátu, že reagovala nějak, že z toho ostatní — ono to samozřejmě všechno nebylo, ale někdo to pronesl — že z toho vyrozuměli, že dostala nějakou sprdu, že ať si nevymýšlí a dělá, co má. Takže jsme odtamtud odešli.

Jiný hlas: To jsou právě ty nezávislé soudy.

Hejdánek: Přesně tak, ano. To jsou všechno ty takové drobnosti, které ukazují... Ale v podstatě já, když to tak ještě vezmu, tohle nebyl první proces. První proces vlastně potom, když se vrátíme do toho 68. roku, tak tam byli ti studenti jednak, a za druhé to byl Benda například. A ještě první proces jsem měl já v roce 68 za 7. listopad 68. A tehdy ještě soudy byly nezávislé, ačkoliv ministerstvo vnitra tlačilo, tak soud mě osvobodil pro nedostatek důkazů. Prokurátor se tehdy odvolal a znovu i ten vyšší soud mě osvobodil pro nedostatek důkazů. To bylo na jaře roku 69 tenhle soud. V létě pak už Radek Novák jel do Holandska, cestou na hranicích u něj našli oficiální tiskoviny, které zde běžně vycházely, ale vzali to jako poškozování Československa v zahraničí, ale nebyl odsouzený do vězení, ale podmíněčný trest. To byla taková ta ukázka, jak ty represe pokračovaly. Takže všichni si řekli: „No vlastně ono se mu nic nestalo, dostal jenom podmínku.“ Další byl Honza Dus.

Jiný hlas: A nebyl ještě předtím Sláma?

Hejdánek: Sláma, to byl podobný případ jako... Ale já mám takový pocit, že Sláma byl před 68, že to bylo to, že u něj našli ty nějaké devizy nebo něco takového... Ne, to nebylo v 68, to bylo určitě už po invazi, ano, a začalo to teda, proč tam u něj to našli, to bylo proto, že on psal nějaký dopis někam se zprávou a tak dále. A na základě toho byla domovní prohlídka a při té tam našli nějaké ty devizy. Ovšem tohleto, šli po něčem jiném, ne po tomhle. To já tenhle případ neznám dobře, ale bylo by asi dobré ještě před Dusem zeptat se... Dobrý zeptat se na to někoho, kdo o tom ví víc, protože jestli chcete udělat něco jako seriózního o téhle době, tak musíte jít i za tím Slámou. Já nevím, jestli žije.

Jiný hlas: Jo, teď když jsme byli v Litoměřicích, tak tam přišel.

Hejdánek: Nebo mu zavolat telefonicky kdy a jak a proč byl odsouzen, byste tam dali aspoň ten údaj. To by pro vás mohl udělat Bárta, kterež tam s ním je v kontaktu — teda ne v dobrém kontaktu, poněvadž on Sláma taky je trochu zajímavější — ale je tam u toho Zdeňka Bárty, aby to mohl dozjistit a eventuálně nějaký rozhovor s ním.

Tak tohleto byly ty další, pak byl ten Honza Dus, který byl odsouzený za to, že v Chrástu u Plzně nechal ve vývěsce prohlášení *synodu* z jara roku 1969 a nechal to do roku 1970.

Jiný hlas: Což bylo, on nechal vyvěšený vlastně prohlášení *synodu* synodní rady a na tom *synodu* se ve své podstatě, nevím, jestli to bylo usnesení, ale takové motto *synodu*, že pokud by měl být někdo perzekvován, všichni budeme stát za tím člověkem. Nyní došlo k tomu, že byl někdo perzekvován za prohlášení *synodu*, přesto se synodní rada od něho distancovala a jak to Lubomír Miřejovský vysvětlil...

Jiný hlas: na farářském kursu, že nepochopil, že mezi *synodem* a tou dobou, kdy to tam viselo, že mezitím proběhlo dubnové plénium, a tudíž že vlastně je usnesení *synodu* už *pasé*. Dubnové plénium zrušilo usnesení *synodu*. Že usnesení *synodu* už by se nemělo viset na vývěsce, tak.

Potom došlo k tomu, že v roce 1971 v únoru bylo rozhodnuto, že na fakultě budou viset poprvé československé a sovětské vlajky. Tehdy Kozlík a já jsme chtěli, aby o takovéhle věci, která mluví o postoji fakulty, aby o tom rozhodovalo studentské shromáždění, nikoliv úředníci na fakultě spolu s domovníky v Jirchářích. Tehdy jsme sundali ty vlajky a došlo k velké diskusi o tom, jestli sovětská vlajka má viset na fakultě, nebo ne. Na jedné straně stál tehdejší ředitel Mencovský, Dušan Čapek, šedá eminence Zuzana Hucinová a na druhé straně jsme byli my jako studenti, kteří jsme řekli, ať se svolá k tomuto účelu studentská jídelna a ať se demokraticky rozhodne o tom, jestli tam ty vlajky budou viset, nebo nebudou viset.

Nakonec to dopadlo tak, že došlo asi k pětihodinovému hádání a poté jsme přistoupili na jakýsi kompromis, že jim tam tedy vydáme československou vlajku. Na to Dušanu Čapkoví spadl kámen ze srdce

a pověsil tam tu jednu vlajku. Takže to vypadalo asi tím způsobem, že se na 25. února vyvěsily nejprve dvě vlajky, pak tam 25. února nevisela žádná a nakonec v předvečer jedna. Už tato skutečnost by mohla vypadat jako že se asi něco na té fakultě děje. Když došlo k prvomájovým událostem, tak StB najednou začalo vyšetřovat ředitele Mencovského a nevíme přesně, koho vyšetřovali, ale hlavní postava měl být Kozlík. Kozlík se zašil někam do univerzitní knihovny, takže ho nenašli, a tak nějak to vypadalo, že se to uklidní a že to proběhne hladce.

Ovšem byla volba prefekta v Jirchářích a co se nestalo – Kozlík dostal velkou většinu hlasů a stal se novým prefektem. Což tehdy děkan Dobiáš odešel předčasně s úsměvem: „Tak si to zvolte, jak chcete.“ Studenti si tedy zvolili, jak chtěli, a fakulta byla v dalším maléru. Ministerstvo požadovalo okamžité vyloučení Kozlíka, což bylo na podzim. Kozlík tehdy kličkoval a vzdal se prefektury. To už mu nějakým způsobem nepomohlo, ministerstvo opět trvalo na vyloučení Kozlíka nejméně na čtyři roky.

Hejdánek: Ne za pět, ale za čtyři.

Jiný hlas: Ty čtyři roky se nějak protáhly a došlo k hlasování fakulty a fakulta se tehdy, s výjimkou tří hlasů, odhlasovala vyloučení. Víím, že tam proti byli Heller a Bič, nevím, kdo byl ještě ten další. Ale v té fakultní radě řekli, že Kozlík bude vyloučen. Kozlík se ještě odvolával, ale už to nějakým způsobem nepomohlo a zhruba v zimě roku 1971 byl definitivně vyloučen v prosinci.

V lednu pak došlo k tomu, že byl jakýsi koncert v Jirchářích, tam přišel *Spirituál kvintet* a zpíval tam také Bohdan Mikolášek tu svoji písničku, podle mě jeho nejlepší a jeho životní písničku, *Ticho*. Na to byli další studenti vyšetřováni a děkan fakulty dostal pokyn zkonsolidovat život na fakultě a znormalizovat fakultu. Dobiáš si nechal svolat tentokrát studenty a kouká mezi ty studenty a najednou začne říkat, jaké represe budou proti studentům. Ty represe spočívaly v tom, že jednak se začali vyšetřovat lidi, kteří měli organizovat nějakým způsobem ten koncert v Jirchářích, což byl Čejka a Koláčná, tehdy později Mikolášková. Mikolášková za to, že chodila tehdy s Mikoláškem, což byl hlavní důvod, a Čejka za to, že tam rovnal židle a připravoval ten koncert.

Při tom Dobiáš stál tam a když oznamoval, jaká opatření budou, že studenti nebudou moct jezdit do zahraničí a že k tomu všemu přibyl ještě případ Lochman, a najednou uviděl Kozlíka a křičel: „Kozlík, Kozlík, Kozlík ven!“ a dostal takový hysterický záchvat. Kozlík mu na to říkal: „To jste se zase jednou ukázal, pane děkane.“

Hejdánek: Ano.

Jiný hlas: A opustil místnost. Po tomto vystoupení Dobiáše jsem napsal dopis, ve kterém jsem se distancoval od postoje děkana Dobiáše a vůbec od postoje fakultní rady. Ten dopis zapůsobil velice rychle a během dne jsem nebyl také již studentem Komenského fakulty. Tehdy už se neobjevil nikdo z profesorů, který by hlasoval nějakým způsobem proti, a hlasovali jednotně pro toto vyloučení. Zároveň byly další postihy, že Koláčná a Čejka byli vyloučeni na jeden rok ze studia.

Pak přišlo další, začali chodit marxisti, objevily se další dopisy, teď přesně nevím, jak to bylo s tou vzpourou tehdy, že si vzali ty lidi a vytipovali čtyři lidi na vyloučení, a to byl Matula, Matulová, Zlatohlávek a myslím, že to byl Franta Šiler. A tihle lidi byli vyloučeni na jeden rok. Z toho se pouze Matulovi podařilo dostat zpátky na tu fakultu a po roce si tu fakultu dodělat, Zlatohlávek už se nevrátil a myslím, že Franta Šiler dodělal fakultu dál.

Jiný hlas: Já taky myslím, že ne, ale to přesně...

Jistě ne, to bude třeba zkontrolovat. To si musíte zkontrolovat tyhle věci. A tyhle čtyři lidi zkrátka byli předhozeni jako další obětní beránek.

Jiný hlas: V kterém roce?

Jiný hlas: Tohleto bylo v roce... to už bylo myslím v roce 1974–75.

Jiný hlas: No, to už Matula se vrátil z kriminálu 78 a byl tam dva roky.

Jiný hlas: A první soud se konal s ním v roce 75.

Jiný hlas: Určitě to bylo 74–75 zima. V roce 74 byli vyloučeni na ten rok a v roce 75 na podzim se vrátili.

Ta Matulová se vrátila zpátky na fakultu. A potom František Matula... došlo k tomu druhému procesu, při

kterém byl odsouzen na dva roky. V roce 76 v létě. Ve stejnou dobu došlo k procesu s *Plastic People*. To bylo v 76 na podzim. A v tom procesu byl zase Sváťa Karásek.

Jiný hlas: Nebylo to na podzim? Bylo to v září.

Jiný hlas: V roce 76 a bylo to nějak... Oni byli zatčeni, ale proces byl v roce 76 na podzim. Ten koncert se konal v únoru v Bojanovicích v 76 na jaře. A tehdy další oběť – nechtěl bych na nikoho zapomenout, když to takhle rozebíráme – ale další oběť byl Tydlitát přece. A Tydlitát v roce 1976, když byl Karásek zavřený, tak se pomodlil u Martina ve zdi za Svatopluka Karáska a za jeho přátele, kteří jsou ve vězení, což bylo biblicky legitimní. V Bibli je, že se má modlit za bratry, kteří jsou ve vězení.

Jiný hlas: Krátce předtím Smolík měl takový příspěvek do *Kostnických jisker* v tomto duchu. Přímluva, modlitba za vězněné. Přímo tematicky tam o tomhle hovořil. Takže Tydlitát se měl možnost na to odvolat.

Jiný hlas: Nebylo to nic platné? A odvolal se?

Jiný hlas: Jistě, že se odvolával, že to nebylo teologicky legitimní, ovšem byl vyloučen, tuším, na jeden rok. Mohl si tu fakultu dodělat. A v tu dobu vznikla *Charta 77*, ve své podstatě to byla reakce na proces s *Plastikama*.

Jiný hlas: Alešku, vynechal jsi skromně té malé zmínky o Sváťovi.

Jiný hlas: Jo, ten případ. Ale já to chci vzít s tím procesem s *Plastikama*. Vlastně ve skutečnosti proces s *Plastikama* nebyl proces s *Plastikama*, protože z těch *Plastiků* tam byl jediný, a to byl bývalý student bohoslovecké fakulty Vratislav Brabenec. Jinak celá skupina sice byla pozavíraná, ale během dvou měsíců propuštěna a došlo k takovým kuriózním věcem, že třeba Brabenec se na výtržnosti nepodílel slovem, neprovokoval slovem, ale trubil k tomu na saxofon. To byla provokace. Což je taková jedna odbočka bokem, že Vratislav Brabenec kdysi prohlásil v semináři u zpěváků, že když trubicí na saxofon, tak tím dráždí komunisty, a že čím víc trubicí, tím víc ho ti komunisti nenávidí, a že tím rozloží tento systém. Přiznávám, že už měl jistou míru alkoholu v krvi. Nato slyšel Michal Kocáb a prohlásil: „To je blbost, já můžu bouchat do klavíru, jak chci, a nikdy to těm komunistům neuškodí.“ Ve stejnou dobu vyšlo Michalu Kocábovi elpíčko, kdežto Brabence zavřeli. To je čistě odbočka.

Jiný hlas: Ten saxofon má něco do sebe.

Jiný hlas: Poprvé se objevil takový nějaký výrazný protest venku proti tomu procesu s *Plastikama* a nakonec to dopadlo tak, že Sváťa i Brabenec šli po osmi měsících. Odnesl to hlavně manažer *Plastiků* Jirous, který dostal 18 měsíců, a Zajíček rok. Ovšem to není v souvislosti přesně s těma represem, které se děly v těch 70. letech. Mezitím šla *Charta 77*, kde...

Jiný hlas: Ještě jsi vynechal, promiň, že do toho skáču, že vlastně *Charta* vůbec byla možná, protože poprvé ty lidi důležití, kteří to podepisovali, se sešli na protestu proti procesu s *Plastikama*. Tam se poprvé podepsal Patočka vedle Kriegla...

Jiný hlas: Ano, to byl vlastně takový ten moment, kdy se lidi... kdy se prolomila ta šílená izolovanost jednotlivců. To byl ten dopis Bělohradskému, ne? No, nějak to bylo snad v té době. A právě ve své podstatě oni tímhle tím procesem dali ty lidi od *Charty 77* dohromady. *Charta 77* začala v prosinci roku 76. Nato jsou povolanější lidi, kteří můžou říct, jak to vzniklo a kdo to formuloval. Dneska by to nebylo ani tak důležité, o tomhle se poměrně dost ví o tom vzniku, víc o tom psalo *Svědectví* a zbytečně byste se s tím zatěžovali. Církevní časopis, který se vlastně zabývá spíše těma...

Jiný hlas: Tam spíš stačí tohle jenom přejít a říct, že hned v těch prvních signatářích bylo x duchovních Českobratrské církve evangelické...

Jiný hlas: I množství laiků. Nutno říct, že mezi nimi nebyl ani jeden farář, který by měl souhlas. V tom prvním kole nešlo za lidma, kteří by měli souhlasy, ale většinou to byli lidi, kteří byli zbaveni souhlasu. To v tu dobu už byli Alfréd Kocáb, Jakub Trojan, Honza Šimsa, Rejchrt, Karásek... Možná by bylo dobré si ten původní dokument projít.

Jiný hlas: Ty se připojili až při tom dalším, v tom dalším kole.

Jiný hlas: Zápětí po tom, co vyšlo to první kolo, tak došlo k tomu, že státní policajti z toho byli... to byla první taková velká akce proti tomu a policajti vyjžděli a ty lidi tak nějak podrobili takovému velice

krátkému výslechu, který většinou probíhal mezi pátou až šestou hodinou ranní, že vždycky přijeli a ráno vytáhli toho člověka, v sedm už byl člověk doma. Nebylo to nějak ostré. Odbočka zase: První dvojice, která byla vlastně zatčena v souvislosti s *Chartou 77*, byla dvojice Macháček-Laštůvka. Ti byli už v lednu 1977, ačkoliv tehdy tvrdili, že za Chartu nikdo nebude perzekuovaný, tak tyhle dva byli zadrženi.

Jiný hlas: A bylo to z důvodu Charty? Taky byl zatčený Václav Havel, že?

Jiný hlas: Ale to bylo kvůli něčemu jinému. To bylo v lednu už, 15., 16. ledna. A to bylo s Ledererem, Ornestem a Pavlíčkem. Ale bylo to kvůli něčemu jinému údajně, to jest nebo skutečně možná, že poslali nějaký literární texty ven do *Svědectví* nebo něco takovýho. Ty Macháček s Laštůvkou byli skutečně, protože a zas to bylo, že měli zakázanou literaturu doma, ale bylo už to v souvislosti s *Chartou 77*, protože Laštůvka jel do Prahy a vezl to někam podepsat, našli to u něj. Jak to říkal, v Celetné ulici vyšel z baráku, najednou za ním přišel pán a říká: „Vy jste porazil venku paní, pojdte sem.“ On říká: „Já žádnou paní neporazil.“ Oni říkali: „Pojďte sem“ a už ho brali do auta a odvezli ho. Přitom, když kápli na Laštůvku, tak přes něj se dostali na Macháčka, kterej měl doma cyklostyl. Macháček dostal tři a půl roku, Laštůvka dostal dva a půl roku. A pořád to ještě tyhle věci nebyly v souvislosti přímo s církví nebo s něčím takovým. Pak došlo k tomu, že umřel profesor Patočka. A to bylo v březnu roku 1977. Během pohřbu došlo k tomu, že lidi zatýkali a snažili se...

Hejdánek: I už před.

Jiný hlas: Před pohřbem, aby se tam nedostali, odklonili pražskou dopravu, aby se nikdo nemohl dostat na hřbitov. Přesto tam přišlo tisíc lidí. Neprodávaly se kytky, věnce se nedělaly, nebo když už byly včas udělané, tak odmítli je tam dopravit na místo a takovýhle všelijaký zařízení byly.

Hejdánek: Zajímavé.

Jiný hlas: V té situaci došlo k takovým věcem, což mnoho lidí na Západě nechápe, že třeba zařídili na dobu pohřbu trénink na plochodrážním stadionu vedle hřbitova, nebo že tam nad hřbitovem visela helikoptéra, která rušila ten obřad, takže nikdo nemohl slyšet slovo, nebo nebylo možné nějakým způsobem komunikovat. Udělali všechno možné, přesto tam přišlo tehdy tisíc lidí. A pochopitelně, všechno tehdy nebylo video, jako dneska se všechno natáčí na videokamery, a znovu se rozjela série výslechů. A při těchto výsleších, u jednoho výslechu Kozlíka, tomu řekli o mé osobě, že se mnou to špatně skončí. Vzápětí pak mně přinesli osobně povolávací rozkaz do československé armády s odůvodněním, že mám nastoupit k 1. dubnu 1977. Já jsem tehdy odpověděl v tom dokumentu, že od roku 1620, kdy bylo vojsko rozprášeno u Letohrádku Hvězda na Bílé hoře, od té doby takzvaná československá lidová armáda sloužila pouze k tomu, aby potlačovala odpor lidí v Československu, nikoliv aby sloužila k obraně státu. A z tohoto důvodu zůstane moje místo v Teplé u Mariánských Lázní prázdné. To bylo 1. dubna a...

Hejdánek: Vojsko! Naposledy se dostavilo do boje.

Jiný hlas: 18. dubna jsem dostal předvolání k prokurátorovi, abych se dostavil a objasnil svou činnost. Shodou okolností jsem dostal tam za Motejla... vůbec celá ta akce proběhla, i advokát byl doktor Motejl a prokurátor říkal: „Dáváme vám čas, rozmyslete si to, jestli nastoupíte nebo nenastoupíte, ve 12 hodin vám podepisuju červené lístky, jestli chcete jít do vazby nebo nebudete do vazby.“ Já jsem říkal, že raději půjdu do vazby. Dal mě vyšetřovateli, který říkal: „Tady mně musíte udělat výpověď.“ Já říkal, že bych raději žádnou výpověď nedělal. On říkal, že to je špatné, že musí jít za panem prokurátorem. Pan prokurátor to podepsal a za mnou zaklapl katr na dva a půl roku. Ve vězení se ještě objevil Miloš Hýnek, který byl v tu dobu na vojně a toho odsoudili za to, že měl *Chartu 77* u sebe na vojně. Dostal 18 měsíců nepodmíněně. Z vězení jsem vyšel v roce 79. V roce 80 jsem šel ven, čili tady nejsem kompetentní o tom mluvit nějakým způsobem, když vy o určitých věcech...

Hejdánek: Ono ještě důležité je, že jsi šel ven proto, poněvadž ti vyhrožovali, že budeš povolán znovu a zavřen znovu.

Jiný hlas: Znovu. Což všechno ve své podstatě mě vždycky Pán Bůh takovým svérázným způsobem ochránil. Tam byla taková možnost, že bych si to mohl vyřídit přes psychiatrii, což spousta lidí taky dělala,

že skočili za psychiatrem a udělali ze sebe trochu cvoka. Já jsem dokonce už byl na cestě, že se za tím psychiatrem skočím podívat, vešel jsem do toho baráku a proti mně šel doktor Pacovský.

Hejdánek: Aha. Ten, co bydlel ve Washingtonu? Ten? Člen staršovstva Starokatolické církve.

Jiný hlas: A tento doktor Pacovský, ducha bystrého, ale přitom ve své podstatě... asi bych ho trochu přirovnal k postavě Egona Bondyho nebo k těmhle lidem. Položil mi otázku, šel zrovna ze schodů dolů a říká: „Kolikrát je tvůj bratr ženatý?“ Pozdravil mě a jeho otázka hned byla, protože on si zakládá na své potenci a na tom, jak je ve svém věku aktivní v sexuálním životě, tak se hned zeptal: „Kolikrát je tvůj bratr ženatý?“ Já jsem říkal: „Pouze jednou.“ Na to doktor Pacovský pravil: „To je výstředník, to je výstředník, kde se ve vaší slušné rodině vzal takovýhle nemrava?“ V tenhle moment jsem se tomu srdečně zasmál a říkal jsem si: „Takhle bys mohl dopadnout jako tenhle Pacovský, když půjdeš nahoru. Tam nesmíš.“ Ale celá věc je... bylo by dobré pro mladé historiky Komenského bohoslovecké fakulty, možná by to někdo mohl dát jako ročníkovou práci...

Hejdánek: Diplomky!

Jiný hlas: ...diplomky, vývoj církve v letech 1968 až 1979. To by bylo... lidi se svým žloutkem a opravdu tohle zpracovat, protože to by bylo dost zajímavé téma. Pavel Otisk s tím začal, už spoustu věcí dělal, vybral například všechny úvodníky Smolíkovy a zpracoval je. On má smysl pro humor.

Hejdánek: Já nevím, jestli pro humor zrovna. On myslím, že to bral velmi vážně, ale důsledky jsou katastrofální pro Smolíka. To je úplně úžasné. Číst to je takové... člověk si to neuvědomí, když je to tak roztažené po letech, ale když se to dá dohromady...

Jiný hlas: No on si Molnár velice dobře byl vědom, že tahle doba přijde, sice nevěděl za jak dlouho, proto se teď velice těžko bude po něm hledat takovýhle materiál, protože on vždycky si dával velice pozor, aby vždycky utekl do toho 15. století. Už se nahrává? Dobře. Tak jsem se chtěl podotknout, teď jak vydal tu knížku naposled, tak tam si na distanci vyřizuje účty. Molnár, že on se tam dá taky, i v tom starém století se dá leccos najít.

Hejdánek: Jo? To nevím.

Jiný hlas: Jo.

Hejdánek: No, tak chtěl jsi pokračovat, další otázka.

Jiný hlas: O tu Kanadu jde, jak jsi tam začínal, cos tam dělal a jestli jsi tam nějakým způsobem třeba nepřemýšlel o tom, že by sis dokončil teologii, dělal faráře nebo v tomhle směru vlastně.

Do Kanady jsem přišel v roce 1983, 23. října jsem přistál na torontském letišti.

Proč zrovna do Kanady ještě?

Odpověď může být v tom, že jsem chtěl, jelikož jsem odmítl nastoupit vojenskou službu, tak jsem chtěl volit zemi...

--- (s2\_cleaned.flac) ---

Jiný hlas: To je zhruba historie. Já jsem se rozhodl právě pro Kanadu z několika důvodů. Když člověk má nějakou představu a volí zemi, asi taky proto, že jsem tam nebyl, protože byla dost daleko a měl jsem pocit, že to je země, kde opravdu existuje nějakým způsobem demokracie. A o Kanadě jsem věděl poměrně hodně v tu dobu.

Hejdánek: Anglicky jsi uměl, jo?

Jiný hlas: Anglicky jsem... myslel jsem si, že umím, tam jsem zjistil, že neumím. První rok jsem teda v Kanadě přešel z Toronta do Ottawy a zhruba půl roku jsem dělal angličtinu. Potom jsem se vydal na cestu stopem přes Spojené státy na Floridu, do New Orleans, do Chicaga, Detroitu, San Francisca, Vancouveru, na Yukon, do Severozápadních teritorií a vrátil jsem se zpátky do Ottawy a bylo mně nabídnuto zaměstnání u krajských novin, které se jmenovaly *Nový domov*.

V své podstatě, když jsem přišel do Kanady, tak mně krajané radili: napřed si vytvoř ekonomickou základnu a pak si budeš moct cestovat, jak chceš. Já jsem do dneška rád, že jsem je neposlechl, protože jsem se aspoň podíval po Americe. Kdybych měl ekonomickou základnu, nikdo z nich se nikdy nikam nepodíval. A díky tomu se mně podařilo opravdu celou tu Ameriku projet. Za celou tu dobu už jsem se

tolik po Kanadě a Americe nepodíval jako tehdy. Celá ta cesta trvala asi šest měsíců.

Bylo to zajímavé, ale na druhou stranu zvláštní, protože člověk neměl vůbec žádné zázemí, žádný domov. Veškerý majetek měl neustále na zádech. Takže když zmokl, tak mu zmokl veškerý majetek a neměl třeba šanci, že by se vůbec někde usušil nebo něco podobného. Takový ten pocit těch lidí, že se odchází za hranice a masa jako v Egyptě, tak trochu myslím, že byl přehnaný a že opravdu ty začátky asi nebyly nejlehčí. Ale zase na druhou stranu bylo to dobré, že člověk prošel i tímto, protože mám zkušenost, že lidé, kteří přijdou a dostanou všechno, jako zaměstnání, určitou pozici, začnou pracovat, tak si nikdy neuvedomí, že někdo může projít něčím horším. Nemají vztah k tomu, že nový emigrant v nějaké zemi něco potřebuje, že potřebuje pomoc a že potřebuje určitou solidaritu. To je taky třeba důvod, proč se snažím pomáhat nebo pracovat v Československém sdružení v Kanadě, kterého jsem vlastně tady oficiálně členem oficiální delegace dvoučlenné, z nichž ta jedna půlka už odjela do Kanady zpátky.

Hejdánek: A co to je za organizaci? Kdy vznikla a jak tam funguješ?

Jiný hlas: Československé národní sdružení vzniklo v roce 1939 na začátku druhé světové války a mělo za úkol podporovat naše vojáky na frontě v době druhé světové války. Je to krajanská organizace s politickým zaměřením, má možnost ovlivňovat politiku kanadské vlády, má kontakty na vládní místa. Protože v Kanadě záleží třeba na tom, jestli voliči dají hlas tomu nebo jinému poslanci. Sdružení se snažilo mimo jiné také upozorňovat na porušování lidských práv v Československu. Proto bylo nutné monitorovat situaci v Československu, monitorovat porušování lidských práv.

Když jsem se vrátil zpátky do Ottawy, tak jsem se dozvěděl, že v Torontu shánějí redaktora pro krajanské noviny. Teď bych dal takovou věc, kterou bych asi nerad, kdyby se publikovala. Když jsem tam přišel, tak to byl opravdu šílený plátek a hrozně dlouho jsem váhal, jestli u těch novin člověk má začít, nebo nemá začít. Třeba jeden z takových článků byl: smí RCMP (což je kanadská jízdní policie) odposlouchávat telefonní hovory? Odpověď byla: ano, ale pouze pokud to slouží boji proti komunismu. A to jako... tyhle věci nemusí být publikovány, jenom abych vysvětlil, jaký to byl asi typ novin, které se naprosto nezabývaly situací v Československu. Hlavním problémem bylo, jak sokolové cvičí, popřípadě redakční práce se dělala tím, že se vzala pošta a ty dopisy se přetiskly.

V novinách jeden jako druhý za sebou, nemělo to žádné základní rozdělení novin, jak jsme zvyklí, že jsou zprávy ze světa, zprávy lokální, místní, zprávy z kultury, zprávy ze sportu, inzerce. To je většinou základní schéma všech novin na světě počínaje *Rudým právem* a konče *Toronto Globe and Mail* nebo *New York Times*. Prakticky tohle rozdělení je u všech novin. Když jsem tam přišel, tak jsem se pokusil vytvořit tuhle...

Hejdánek: Tak ještě máš devět, deset minut.

Jiný hlas: Takže jsem se pokusil vytvořit u těch novin tohle rozdělení. Pochopitelně, že jsem nemohl udělat najednou všechny tyhle věci, ale snažil jsem se tam dostávat stále více zpráv z Československa.

Hejdánek: A tam teď působíš pořád?

Jiný hlas: No, víceméně. Good to see you. Yes, nice to meet you. Hello, nice to meet you. Take your so-so, just a moment. Well, maybe ten or five minutes.

A teď jsem začal pracovat v těchto novinách a snažil jsem se spolu s redakční radou nějakým způsobem dát určité úrovni kompromis ty noviny vydávat. A během té doby jsem se tak nějak zaučil redakční práci. Před dvěma roky jsem začal pracovat na počítači a dělám i sazbu novin a veškerou redakční práci.

Hejdánek: Ty noviny jsem viděl, několik čísel.

Jiný hlas: Jo, tak to můžeš posoudit. Takže celá věc je ovšem, že třeba tyhle noviny jsou placeny hlavně z inzerce místních podniků. Jako všechny noviny na západě, což nevím, jestli si *Lidové noviny* uvědomují, že je nezbytné mít inzerci a že jestli chtějí přežít, tak že musejí...

Hejdánek: S tím se dříve nepodařilo počítat.

Jiný hlas: ...že musejí hodně věnovat energie, což jsem třeba nevěděl, když jsem odcházel do Kanady, že musím věnovat... Takže noviny jsou teďka soběstačný právě díky hlavně té inzerci, která tam probíhá.

Hejdánek: By mě zajímalo, jestli jsi tam v nějakém sboru?

Jiný hlas: Já se neustále považuju za člena Českobratrské církve evangelické ve Vrchlabí, ale chodím tam do Československého baptistického sboru, který je v Torontu. V Torontu máme, to je možná pro vás zajímavý, máme Československý baptistický sbor, který ve své podstatě je dnes unikátem na severoamerickém kontinentě, protože je to jediný protestantský sbor, kde se mluví ještě česky. Pak je tam katolická osada Svatého Václava, je to farnost katolická česká. Je tam slovenský kostel Cyrila a Metoda v Torontu. A pak je tam slovenský luteránský kostel Svatého Pavla, odkud se vysílají bohoslužby pro *Svobodnou Evropu*, reverend Dušan Tóth. A pak je tam řeckokatolický, říká se mu řeckokatolický?

Hejdánek: Je obnoveno a říká se mu.

Jiný hlas: Říká se mu řeckokatolický, to východního... Oni právě většinou používají také název katolíci byzantského, východního obřadu nebo byzantského obřadu. Ti teďka postavili velkou katedrálu za Torontem, financovanou slavným magnátem Štefanem Romanem.

Hejdánek: Jak ta československá baptistická církev, nebo teda ten kostel, jak přijímá emigranty, kolik emigrantů?

Jiný hlas: Velice dobře a velice se rozrůstá. A je to opravdu s podivem, že třeba v Rakousku i ten svatý sbor v Curychu, to je 35 lidí, kdežto tam chodí skutečně každou neděli kolem sta lidí. Je to trochu takového pietistického směru ovšem, poměrně dost široký, někdy myslím, že hodně profituje z Českobratrské církve evangelické, která tam nemusí taky dávat takový pozor.

Hejdánek: Tady bych se tě zeptal, jsou to asi dva nebo už tři roky, co farář Bauer odešel do Kanady?

Jiný hlas: Farář Bauer, s ním jsme v kontaktu, je v Guelphu, občas také káže v tomhleto československém baptistickém sboru. Ale nebývá tam pravidelně, je tam v Guelphu.

Hejdánek: Ty ses tady na tu dráhu nepokusil už pak?

Jiný hlas: V Kanadě já jako nějak mám výhrady k severoamerickému protestantismu a já jsem měl velké problémy i tady v farářském zaměstnání, což byl jeden z hlavních důvodů, proč mě taky z fakulty vyhodili. Mně se nelíbila struktura církve a v severní Americe je trochu nebezpečí, že obchod s pánembohem se vrací do rukou jako to volání o odluce církve od státu, nevím, to je velký, velký otazník, protože nutně to vede k tomu, že se církev bude komercializovat, že se z toho stane komerční záležitost.

Hejdánek: Že se musí sama financovat, že potřebuje...

Jiný hlas: Je tu velké nebezpečí, že se farář bude snažit nějakým způsobem podbízet věřícím, aby byl populární v tom sboru. Má to hodně věcí, které jsou nebezpečné a rozhodně by ten přechod neměl být tak rychlý, jak se teďka chystá.

Hejdánek: Já mám pocit, že v posledních týdnech se o té odluce nemluví už vůbec.

Jiný hlas: Když už to začalo hrozit, tak se raději o tom nemluví.

Hejdánek: O té hospodářské pomoci. Ale no nic. Teďko jestli můžeme do přítomnosti, ty jsi přijel...

Jiný hlas: Přijel jsem desátého prosince, snažím se tady zorientovat, ve své podstatě, jak už jsem řekl, jsem členem delegace Československého sdružení v Kanadě. Zároveň jsem zde jako akreditovaný novinář za tiskovou agenturu ABN.

První interview se mnou dělala Československá televize, v tisku to bylo poprvé zmíněno *Bratislavským sportem* a druhá zmínka byla redakcí *Československého sportu*. Jestli tam chceš ještě, co dělám mimo to, dělám sportovní vysílání *Svobodné Evropy* a pro *Hlas Ameriky* dělám ostatní věci. To znamená kulturní, krajanské, politické zprávy z Toronta, zhruba třikrát za měsíc.

Hejdánek: Totiž ty jsi přijel desátého prosince zrovna na vyhlášení nové vlády?

Jiný hlas: Ano, to jsem dopoledne... Tady viděl jsem to v reálu, protože jsem šel jako správný blbý novinář, jsem šel napřed do tiskového střediska místo toho, abych šel na Václavák, no ale to už tak bývá tady. Teďka jako správný blbý novinář určitě půjdu napřed si nesehnat akreditaci na volbu prezidenta do Vladislavského sálu a ona bude zase někde jinde, no už patří k věci.

Ve své podstatě, co bych tady chtěl dělat během tohoto měsíce, je nedělat ty oficiální věci, na to jsou tady lidé, kteří tohleto dělají. Mě zajímají takové okrajové jevy, které provázejí tuhle společnost a hlavně jsem tu jako pozorovatel, chci vidět, jak vypadá situace. Sledovat tyhle věci, takže jsem si třeba udělal

interview s redaktorem časopisu *Vokno* Františkem Stárkem nebo s Otou Veverkou, který přišel z vězení. Nikoliv s lidmi, kteří jsou v Občanském fóru, na to se necítím dost kompetentní.

Hejdánek: Jak to na tebe působí? Protože my jsme se shodli, že každý den se neustále k něčemu díváme tady. Jestli tě něco překvapuje, jak se to tady vyvíjí?

Jiný hlas: No já mám, ta euforie je fantastická, na druhé straně, tím, že člověk žil venku mimo, tak vidí určité věci. Myslím, že spoustu věcí vidím podstatně hůře, ale určité věci mám zas možnost vidět lépe. A to z toho důvodu třeba, že já vím, jak vypadají svobodné volby, tady to lidé většinou nevědí. A myslím si, že třeba můžou se dostat velice rychle do maléru, protože postaví velké množství stran, navzájem si budou konkurovat a nakonec z toho může vyjít strana, která nebude zrovna nejlepší a nejdemokratičtější a získá nejvíc hlasů, protože demokratické složky se naprosto [nesrozumitelné].

Jiný hlas: požerou navzájem. A to je určitý nebezpečí, protože třeba si myslím, že demokracie je ve Spojených státech, i když může mít kdekdo spoustu lidí různých názory, ale mají tam dvě strany. V Kanadě máme tři strany, v Británii jsou tři strany, kdežto tady v Československu jich bude dvacet osm.

Jiný hlas: A pak už tedy, tak budeš sem jezdit teď často nebo snad uvažuješ o tom, že by ses...

Jiný hlas: Já uvažuji, že tady budu delší dobu příští rok v létě, pokud budu mít na to peníze, protože ta letenka není zrovna nejlevnější. Navíc já, i když jsem tady, tak mně běží výdaje v Torontu. A nejsou to malé výdaje, člověk tam musí pracovat, aby stačil pokrývat ty základní náklady, jako je třeba platit všechny takový zdroje, počínaje bytem přes kabelovou televizi a tohleto, což dělá většinou tak polovičku výdajů nebo dvě třetiny výdajů. Tyhle věci tam běží v Torontu, takže to je trošku problém, když člověk nepracuje a je zde.

Na druhou stranu chtěl bych jistě začít tady vydávat nějaký časopis nebo noviny. Ovšem shodli jsme se na tom teďka, zaprvé bych se chtěl opřít o lidi, který znám, poněvadž lidi neznáme. To je třeba svým způsobem tady o Ládu Hejdánka, o Petra Krejčího, o Kozlíka, o Šnajdra. O lidi, který se ve své podstatě rekrutují z evangelické církve.

Jiný hlas: A neměly by to být evangelické...

Jiný hlas: Nemí nikde stanoveno, že to budou *Evangelické noviny*. Je to čistě daný, že já jsem se naučil na Západě neopírat se o neznámý lidi. Já musím vědět, jak ty lidi jsou schopni pracovat, jestli jsou schopni spolupracovat, jestli je na ně spolehnout, jestli mají určitéj entusiasmus. A tohleto mám zkušenost, že se nemůžu vsadit na neznámého člověka. Čili tenhle výběr je pouze pro to, že tyhle lidi znám. A že člověk určitou dobu prošel určitým obdobím nějakým způsobem spolupráce.

Chtěl bych to ovšem, otázka je, uvidíme, jak ta situace bude vypadat. Rozhodně bych s tím, nechtěl bych to dělat hned, protože vyleze spousta nových časopisů, nových novin, který vydrží pětidenní život, ale mohly by tyhle noviny s pětidenním životem zničit to zázemí těch novin. A tyhle věci se musí dělat velice s rozmyslem a velice pomalu. A napřed to musí být promyšlený, jakým způsobem to dělat. A zjistit, kde jsou tady vlastně takový ty administrativní mezery, který nepokrývají oficiální tiskoviny. Tohleto jistě budou taky oficiální tiskoviny, ale jako třeba *Lidové noviny*, který možná, že se stanou vládními novinami a budou pak symboly.

Přesně tak. A navíc já bych byl v těch novinách pro jednu věc, že by tam nebyla exkluzivita na lidi, že lidi by mohli pracovat i pro jiné noviny a naopak zase lidi, kteří by pracovali pro nás, tak aby se nebránilo těm lidem, aby vydávali jinde. Ovšem tohleto je... Já spíš bych chtěl tady využít nějakých technických znalostí, než dávat tady nějakou směrnici, nějaké ide...

Jiný hlas: To znamená, že počítáš s tím, že bys tady byl šéfem?

Jiný hlas: Ve své podstatě uvažuji o tom, uvažuji, na jaký bázi by se to dalo dělat. Možná, že by se dalo dělat třeba, protože ty noviny budou potřebovat určitou základnu i venku. A že třeba půl roku člověk může být tam a navíc ve své podstatě i ty noviny by se daly orientovat na lidi venku. S touto oblastí mám zkušenosti a zase díky tomu by se dalo získat inzerce zvenku pro naše noviny, která by to platila. Což v těchto věcech mám asi zkušenosti větší než tady lidi. Tím by se mohlo podařit, že by ty noviny přežily ekonomicky, což si myslím, že je taky svým způsobem důležitá věc.

Jiný hlas: Tak se budu těšit na to, že si přečteme vaše noviny, který vyjdou v roce 1991.

Jiný hlas: Zatím pracujte na *Bratrstvu* a na *Křesťanské revue*. Protože v tomhleto já vám zase nemohu pomoci.

Jiný hlas: To je horší než založit nový časopis.